

Forrás: <http://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2019/03/zatoschil-ballai-zsuzsa-a-helytortenet-tanitasa-valaszthato-tantargykent-10-01-10/>

Zatoschil Ballai Zsuzsa

A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

Mottó:

„A tanítás: hídépítés. A tanítás során mindig arról van szó, hogy közvetítéseket dolgozunk ki a kialakítandó tudás és a tanulók meglévő kognitív sémái között. Magát a tananyagot is úgy kell megformálni, hogy emészthető legyen azon konkrét tanulók számára, akiket éppen tanítunk.” (Knausz Imre)

Bevezetés

Helytörténetet nemcsak írni, hanem tanítani is nagy kihívás. Lássuk, hogyan is lehet ezt gyakorlatba ültetni, megtanítani az iskolásoknak. Margittán élő, tanító emberként mindig is érdekelt a város múltja, története. Margitta Romániában, a partiumi Bihar megye északkeleti részén, egy több mint 800 éves település. Nagyváradtól és Debrecentől is 60 km-re távolságra van. Jelenleg nagyjából 15 ezer lakosa van. Mivel itt élek, természetesen innen közelítettem meg a tevékenységeket, feladatokat, ezek azonban bármely település történetének tanításánál hasznosak lehetnek, bárhol lehet ezeket az ötleteket alkalmazni.

Mivel eddig nem tanítottam választható tantárgyként Margitta történetét, a hagyományos történelemórákba csempészttem be egy-egy helytörténeti jellegű információt, vagy egyéb választható tantárgyak keretében tanultunk helytörténetet, mint pl. „A zsidóság története. A Holokauszt” c. tantárgy keretén belül a margittai zsidó temetőbe látogattunk. A téma kapcsán egy városi szintű projektben is részt vettünk. Egy másik választható tantárgy, amelybe helytörténeti témákat lehetett csempészni, „A fotózás története” c. tantárgy, melynek gyakorlati részeként régi margittai épületeket fényképeztünk a diákokkal. Egyéb fórumok, ahol a helytörténet megjelent, a megemlékezések, például az 1989-es rendszerváltás margittai eseményeit felvázoló sorozat, melyet tavaly kezdtünk el, illetve a „Nekem nyolc – Margitta 800 éve” c. konferencia, melyet elsőként szintén tavaly szerveztünk meg magyar szakos kollégáimmal. Ide sorolhatnám még a kutatáson alapuló, konferencia jellegű versenyeket, melyeken szintén előszeretettel veszünk részt helytörténeti témákkal.

Mivel középiskolai osztályokban tanítok, természetesen, hogy ezt a korosztályt céloztam meg. Természetesen a kisebb diákok számára is elérhetőek ezek a tevékenységek, rejtvények, feladványok.

Kutatásomat egy kérdőív segítségével végeztem, amely több kérdést tartalmazott Margitta történetére vonatkozóan. A kérdések a következők voltak:

1. A település földrajzi elhelyezkedése.
2. Történelmi háttér a kialakuláskor.
3. Első írásos említés.
4. Etnikai összetétel.
5. Temető, régi sírkövek, kápolnák, síremlékek.

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

6. Háborús vagy forradalmi emlékművek, szobrok, emléktáblák.
7. Műemlék-házak, régi házak, paloták, kastélyok, polgárházak, régi középületek: iskola, állomás, községháza, városháza, könyvtár (legalább két világháború közötti).
8. Emléktáblák.
9. Régi gazdasági épületek: malmok, kohók, villanytelep, műhelyek, boltok, bánya stb.
10. Sajátos történetek, legendák, mesék, mondák, népdalok.
11. Sajátos állat- vagy növényfaj.
12. A település híres szülöttei.
13. A település híres vendégei, látogatói.
14. Régi utcák, utcanevek.
15. Patakok, folyók, hegyek, dombok, erdők nevei.

A kérdések kivétel nélkül nyitottak, vagyis a diákoknak önálló válaszokat kellett adniuk. A kérdőíveket 9–12. osztályos, Margittán élő diákok töltötték ki, összesen 80 diák.

A kérdőívek kiértékelése után elmondhatjuk, hogy diákjaink nagy része igen keveset tud Margittáról, ugyanis csupán 8–9% válaszolt helyesen a kérdésekre, olyan kérdőív nem volt, ahol minden kérdésre érkezett volna válasz. Azt is megfigyeltem, hogy több diák majdnem minden kérdésre jól válaszolt, átlagban 6–8 kérdésre adott helyes választ egy-egy diák, és csupán kettő volt olyan, aki egyetlen jó választ sem adott. Tehát mégsem olyan tájékozatlan a diákok egy része.

A kérdőívek kiértékeléséből látszik, hogy igazán szükség lenne egy ilyen tantárgyra. Azonban, hogy érdekes is legyen a helytörténet oktatása, nem szabad a meglévő monográfiákra, jegyzetekre, illetve ezek „bemagolására” szorítkozni. Természetesen ezeket is fel lehet használni a tanórák során, mégpedig olyan módon, hogy ez a diákok számára érdekes legyen. Nagy híve vagyok a forráselemzésnek, így az ilyen jellegű feladatokra helyezem a hangsúlyt. Ezen kívül alkalmazom a felismerés, összehasonlítás, megfigyelés módszereit is, annak érdekében, hogy a diákok minél alaposabb tudásra tegyenek szert. Ezen kívül ki kell vinni a diákokat a különféle helyszínekre, ott elemzéseket, rajzokat, fényképeket készíteni, kérdésekre válaszolni, megfigyelni az épületeket, temetőket, emlékműveket, vázlatokat írni. A továbbiakban részletesen bemutatnék néhány konkrét módszert, tevékenységet, melyekről úgy gondolom, hogy sikeresen lehet alkalmazni a helytörténet oktatásában.

A brainstorming vagy ötletbörze

Az első kérdés: hogyan keltsük fel a tanulók figyelmét? Induljunk ki abból, hogy – ha már ezt a tantárgyat választották – valamilyen szinten érdekli őket lakóhelyük története, és talán egy-két dolgot tudnak is városukról.

Hogy ezt kiderítsük, használhatjuk a brainstorming módszerét, vagyis egyszerűen az első órán, bevezető szónoklat helyett felírjuk a város nevét a táblára, és megkérdezzük, mit tudnak mondani róla. Nyilván érkezik majd olyan válasz is, aminek semmi köze a történelemhez, de az már a mi feladatunk lesz tanárként, mit kezdünk ezekkel az információkkal, és hogyan tereljük a beszélgetést a történelmi események irányába. Ez egy jó módszer a figyelem felkeltésére, a kezdeti bizonytalanságok elhárítására. A diákok magabiztosabbak lesznek, látván, hogy valamit mégis tudnak városukról, és a továbbiakban nagyobb kedvvel fogadják be az új információkat.

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

Egy másik módszer, amivel a figyelmet felkelthetjük az, hogy megkérdezzük, mi az, ami érdekli őket. Nyilván lesz olyan diák, aki nem fog erre egyértelmű választ adni, de olyan is lesz, aki határozottan érdeklődik egy-egy időszak, esemény, népcsoport vagy személy iránt. Ne felejtjük el ezeket feljegyezni, és a tanév folyamán kitérni ezekre a témákra, ha már a diákokat érdekli, legyünk nyitottak a kérdéseikre, felvetett problémáikra.

A tanári előadás

A tanári előadás az egyik leggyakrabban alkalmazott módszer. Természetesen nem kell minden órán alkalmazni, de hasznos módszer lehet, főként a bevezető vagy összefoglaló részeknél. A legfontosabb, hogy legyen érdekes a tanári előadás, és minden esetben készüljünk fel rá legalább egy rövid jegyzettel. Készíthetünk PowerPointos bemutatót hozzá, vagy egyszerűen mutathatunk néhány képet, térképet.

Fontos, hogy az előadás ne legyen túl hosszú, maradjon idő a rögzítésre, visszacsatolásra, kérdésekre, esetleg feladatokra is. Logikusan építsük fel, hagyjunk időt a kérdésekre, és néha ellenőrizzük, hogy diákjaink figyelnek-e. Az előadás szerkezetét tekintve három fő részből álljon: bevezetés, kifejtés, összegzés.

Használjunk példákat, beleszöhetünk az előadásba érdekes vagy vicces történeteket, anekdotákat is, de vigyázni kell, nehogy csak azt jegyezzék meg a diákok.

Magyarázataink legyenek logikusak, egyszerűek, beszéljünk választékosan, kifejezően és megfelelő hangerővel. Használjunk példákat és szemléltessünk minél többet.

A forráselemzés

A forráselemzés elengedhetetlen része a modern történelemoktatásnak. Manapság már a tankönyvekben is sok ilyen típusú feladat található. A forráselemzés nem egyszerűen szövegértelmezés, annál valamivel több, hiszen ezen keresztül írjuk a történelmet. A források lehetnek írottak vagy íratlanok. A források elemzéséhez mindig adjunk szempontokat, kérdéseket a diákoknak, magyarázzuk meg, mire figyeljenek. Az első néhány kérdést közösen oldjuk meg, hogy ráérezzenek a feladat lényegére, logikájára, a többit megoldhatják önállóan is. Természetesen a végén itt sem maradhat el a kiértékelés, megbeszélés.

Margitta történetének első írott forrása, a Várad Regestrum. Ennek idevágó részletét kielemezhetjük diákjainkkal, ekképpen:

B e r v e i faluba való M u n k V i d á t, a falubelijét t. il. arról vádolá, hogy tud is lopott dologról, osztózó is és továbbadásában részes. Biráskodék Völesi t. il. a falusi elüljárójok, pristáldus vala Látamás ugyanazon faluból. Másikat Völesi nevűt is vádola lopásról M a r g r é t a helységből ugyanazon M u n k. Pristáldus vala Herrik, biráskodék T o m p a, z u n u k i u d v a r b i r ó. Váradon pedig hordozván a vasat, Vida is, Munk is igazolódék.

Miután a szöveget megkapták és elolvasták, adhatjuk nekik a következő kérdéseket, melyekre a választ írásban kérjük. Én legalábbis ragaszkodom az írásbeli válaszokhoz

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

forráselemzés esetén. Tapasztalatom szerint a leírt megoldás jobban rögzül, mintha csak megbeszelnénk.

Kérdések:

1. Milyen neveket említ a szöveg?
2. Melyik közülük margittai?
3. Hogy nevezik Margittát a szövegben?
4. Mivel vádolták meg a margittai embert?
5. Ki volt a vádló?
6. Kik voltak a hatósági személyek?
7. Milyen ítélet született?
8. Mire utal a „hordozván a vasat” kifejezés?
9. Mit jelent a „pristaldus” kifejezés?
10. Mit jelent a „zunuki” szó?

Mint látjuk, a felsorolt kérdések közül az utolsó háromra nem ad választ a szöveg, ez további kutatásra ösztönözheti a diákokat, hogy akár az interneten, lexikonban, értelmező szótárban utánanézzon ezeknek a dolgoknak. Ha nem boldogulnak, segítsünk nekik, semmiképp ne vegyük el a kedvüket „megoldhatatlan” feladatokkal.

Egy másik forrás, melyet használhatunk a kép vagy képeslap, melyhez szintén adhatunk kérdéseket, hogy rávezessük tanulóinkat, mire figyeljenek. Ha szöveggel dolgozunk, azt úgy válasszuk meg, hogy lehetőleg magyarul legyen, de adhatunk nekik urbárium listákat is, melyen kézírással vannak nevek, és azokat mai helyesírással átírhatják, mint pl. Zabow – Szabó, kitalálhatják a nevek eredetét, megállapítva, hogy mit jelöl, foglalkozást, származást, egyebet. Ami a szövegeket illeti, azok ne legyenek túl hosszúak, legyenek érthetőek, a kérdéseket világosan fogalmazzuk meg. Adhatunk nekik olyan feladatot is, melyben kérdéseket fogalmazzanak meg egy szöveghez. Próbáljuk őket az ok-okozati összefüggésekre rávezetni a történelmi forrásokon keresztül.

A forráselemzés mellett fontos a forráskritika is. A forráskritika alapvető célja annak a vizsgálata, hogy az adott forrás mennyiben tartalmaz hiteles adatokat, mennyire alkalmas a történelmi múlt rekonstruálására. Ez már egy mélyebb, időigényesebb feladat, mivel itt már azt is meg kell vizsgálni, hogy az adott forrást milyen időszakban és milyen körülmények között írták; eredeti-e; ha van rá mód, össze lehet vetni más, korabeli dokumentumokkal. Ez már azonban többnyire meghaladja a diákok lehetőségeit, mert sokrétű egyéb ismeretet és képességet igényel.

Rejtvények, játékok, kreatív feladatok

A diákok egyik kedvenc feladata a rejtvény, a játékos tanulás, még a líceumi szintű oktatásban is. Készíthetünk számukra rejtvényeket, melyeknek megoldása lehet valami helyi vonatkozású érdekesség, helyi híresség, híres esemény, épület stb. A rejtvények lehetnek keresztrejtvények, betűrejtvények, mindez időnkéntől, kreativitásunktól függ. De adhatjuk a diákok számára is, házi feladatként a rejtvények összeállítását, elkészítését, lehetséges, hogy olyan ötlettel állnak elő, ami nekünk eszünkbe sem jutna. Nyilván nem kötelező, hanem választható feladatként adhatjuk ezt a diákoknak, hiszen nem minden diák ötletes és kreatív. Viszont, ha jó ötlet születik, mindenképpen meg kell adni a teret a kibontakozáshoz. Adhatunk más típusú kreatív feladatokat is a diákok számára, mint pl. a város címerének elkészítése, egy mottó kiválasztása vagy megírása. Ezen kívül adhatunk nekik olyan jellegű feladatot is, mint egy makett vagy rajz elkészítése, akár egy épületé, akár egy utcacészeté,

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

esetleg olyan épületek rekonstruálása, melyek már nem léteznek, de tervezhetnek csészére, pólóra alkalmazható rajzokat, grafikát, egyebet. Írhatnak találós kérdést, verset, dalokat, készíthetnek filmet, ha ahhoz van tehetségük. A lényeg, hogy kiderítsük, miben jók, és azon a területen bátorítani őket, hogy kibontakozzanak.

Képfelismerés

A képfelismerést többféleképpen is alkalmazhatjuk, mint tanulási módszert, technikát. Alkalmazhatjuk az osztályteremben, mutathatunk jellegzetes épületdíszítéseket, vagy akár teljes épületeket, melyeket fel kell ismerni, gondolok itt főleg azokra az épületekre, melyek nem léteznek már. Ennek kapcsán azt is megbeszélhetjük, hogy hol, a város mely pontján volt az épület, mikor és miért bontották le, mi épült a helyére. Ami az épületeket illeti, kivághatunk néhány jellegzetes díszítést és ezeket megkeressük a városban. Ez már egy olyan tevékenység, melynek során nem az osztályteremben, hanem kint dolgozunk a gyerekekkel. Térkép segítségével, sőt, akár GPS helymeghatározóval is kereshetjük a kért helyeket.

A képfelismerést használhatjuk arra is, hogy híres margittai emberek arcképét felismerjék, megjegyezzék a diákok. Lehet ezen kívül parkokat, folyópartot, utcarészletet is keresgélni képek alapján.

Térképek

A térkép elengedhetetlen része a történelem tanításának, mivel segítségével a diákok megtanulnak térben látni, tájékozódni. Ugyanakkor fejlődik a megfigyelőképességük, össze tudják hasonlítani a bekövetkezett változásokat.

Mivel esetünkben helytörténetről van szó, nyilván a helyi térképeket kell használni. Kezdetként megmutathatjuk diákjainknak a városról készült legrégebbi térképeket, amelyek Margittáról az 1700-as évek vége felé készültek. Adhatunk a térképhez is feladatokat, kérdéseket, éppen úgy, mint egy történelmi szöveghez: például nevezzen meg épületeket, utcákat, vizeket, hegyeket, erdőket stb. az ábrázoláson. A térkép jó eszköz az összehasonlító feladatokhoz, mivel a diákok felmérhetik a változásokat, megnézhetik, hogy alakult a település szerkezete, az utcák nevei hogyan változtak, hogyan alakult a zöldövezetek sorsa, milyen új utcák lettek stb.

Megállapíthatják ugyanakkor azt is, hogy a térképek elkészítésének módja hogyan változott az idők során. Tanulmányozhatják, milyen technikával készültek, mennyire alaposak, részletesek és pontosak ezek a térképek.

Hasznos a vaktérképpel végzett feladat, ahol ők jelölik be, a tanultak alapján a megadott pontokat, helyszíneket, utcaneveket. Ez már a felmérés része lehet, de lehet akár órai feladat is, miáltal rögzítik a tanultakat.

Mit tudsz az utcadról?

Fontos, hogy a tanulók megismerjék szűkebb lakóhelyüket is. Ennek érdekében összeállíthatunk nekik néhány kérdést, melyre otthon válaszolnak, akár szüleik, ismerőseik segítségével. Ez jó alkalom arra, hogy valamennyire is a szülők is bepillantást nyerjenek az iskolai tevékenységbe.

A következő kérdéseket írtam össze a diákoknak:

1. Kiről vagy miről nevezték el?

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

2. Mióta ez a neve az utcának?
3. Mi volt a régi neve?
4. Mióta létezik ez az utca?
5. Melyik a legrégebbi ház az utcában?
6. Ki a legrégebbi lakója?
7. Milyen érdekességek vagy történetek kapcsolódnak az utcához?
8. Mikor épült a ház, amiben laktok?
9. Mióta laktok ebben az utcában?

A helyes válaszok alapján a diák viszonylag pontos képet kap majd arról, hogy hol is él. Esetleg készíthet fényképeket is az utcájában levő régi épületekről. Ennek kapcsán lehet csoportosan is dolgozni, abban az esetben, ha több diák lakik ugyanabban az utcában. Az eredményt minden esetben megbeszéljük órán, a diákok bemutatják a kapott válaszokat, esetleg kérdéseket tesznek fel egymásnak.

Esettanulmány, rendhagyó történelemóra az 1989-es forradalom kapcsán

Több témában és többféleképpen is lehet rendhagyó történelemórát tartani. Az is rendhagyó, ha múzeumba látogatunk, vagy a város különféle pontjaira visszük a diákokat órán. Ha előadót hívunk meg, az is ide sorolható.

Én ezt választottam rendhagyó történelemórának, mivel helyi múzeum nincs, a városnézésről meg egyéb tevékenységek kapcsán beszélek.

A tavalyi tanévben elsőként szerveztünk megemlékezést az 1989-es rendszerváltásról. A hagyományos órák keretében rögzítettük a tudnivalókat, és a decemberi forradalom évfordulóján a margittai eseményeket szerettem volna bemutatni a diákoknak. Így született meg az ötlet, hogy hívjunk meg valakit, aki részt vett a margittai eseményekben. Meghívtunk el is fogadta meghívásunkat és elmesélte azoknak a napoknak az eseményeit. Természetesen a diákoknak nagyon tetszett, már csak azért is, mert Horváth Sanyi bácsi nagyon jó előadó, ő a városunk egyik humoristája, így a tőle megszokott humorral és szófordulatokkal adta elő az eseményeket. Nyilván nem a humor volt a lényeg, de ekkor elgondolkodtam azon is, hogy milyen sokat számít az, hogy jól megválogassuk azt, hogy kit állítunk ki a gyerekek elé. Előadónk mesélt a forradalom előtti hétköznapokról, a Szabad Európa Rádió titokban való hallgatásáról, az élelemhiányról, amelyek itt is jelen voltak. Ezt követően rátért a rendszerváltás kezdetére, bemutatta Tőkés László szerepét, majd a margittai eseményeket, melyek kapcsán kitért személyes szerepvállalására is. Elmesélte, hogy az elsők között csatlakozott a forradalmárokhöz, fegyvert kapott, és több társával együtt éjjeli őrjáraton vett részt, „*rozsdás vasakkal védtük a szabadságot*”, mint mondta. A lelkesedés pillanatai akkor múltak el, amikor hazament, és elgondolkozott azon, hogy mi lesz tovább. Mi lesz, ha a diktátor visszakerül a helyére? Ezeket az akkori aggodalmait is megosztotta a diákokkal. Ezután beszélt a következő napokról, a Ceaușescu kivégzéséről és a helyi RMDSZ megalapításáról.

A három osztály, mintegy 80 gyerek (XI. osztályosok) nagy figyelemmel követték az előadást, a végén még kérdéseik is voltak. A rendhagyó visszaemlékezést folytatni fogjuk, következő meghívtunk Nagy Ákos vállalkozó lesz, aki a forradalom idején Brassóban teljesített katonai szolgálatot, ráadásul egy titkosrendőri (Securitate) alakulatnál. Jövőre ő fog mesélni a diákoknak.

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

A rendhagyó órák végén lehet a diákokkal egy rövid kérdőívet is kitöltetni, maximum 5 kérdéssel, melyek lehetnek a következők: az előadás pontozása, a szervezés pontozása, javaslatok, stb.

Századfordulós építkezés Margittán

Margittán nagyon sok századfordulós épület megsemmisült a kommunista rendszer idején. Azonban maradt néhány magánház, mely szecessziós jegyeket őriz. Ezeket igyekeztünk megörökíteni a diákokkal egy másik választható tantárgy keretén belül. A tevékenység abban merült ki, hogy fényképezőgépekkel felszerelve végigjártunk több utcát és a régi házak díszítéseit lencsevégre kaptuk. Ezután a fényképeket kiválogattuk, a legjobban sikerült fotókat előhívtuk és plakátokat készítettünk, melyeket a „Nekem nyolc...” konferencián bemutattak a diákok a közönségnek.

Egyre kevesebb régi ház van Margittán, azok is omladoznak, romlanak. A tendencia az, hogy aki megveszi ezeket a házakat, jobbra a telek miatt teszi, és – ahogy az ingatlan gazdát cserél – a ház hónapokon belül eltűnik. Lebontják, és új házat építenek a helyére. Nyilván mindenkinek szíve joga, mit csinál a tulajdonával, az egy normális folyamat, hogy a régi helyébe újat építünk. Azonban megörökíthetjük az 50–100 évvel ezelőtti építkezést fényképeken az utókor számára. Ez volt a gyakorlati haszna ennek a tevékenységnek. Emellett a diákok gyakorolták a szerkesztést, a képek esztétikai elhelyezését egy felületen, és betekintést nyerhettek a régi építészeti stílusokba.

Emlékművek, emléktáblák, szobrok

Természetesen Margittán is több emléktábla, kopjafa, szobor van, az ezeken levő információkat szintén hasznosítani tudjuk a helytörténet tanítása során. Ez is lehet egy olyan feladat, melynek során nem az osztályteremben tanulnak a diákok. Ehhez is kaphatnak a gyerekek egy kérdőívet vagy feladatlapot, és egy térképet, esetleg GPS koordinátákat (ma már a legtöbb okostelefonon van helymeghatározó, és így a modern technika is helyet kap az oktatásban), melynek segítségével megkeresik, beazonosítják ezeket az emléktáblákat. A lapon különféle feladatok szerepelhetnek, melyek segítségével információkat gyűjthetnek a helységben levő táblákról, szobrokról. Például leírhatják, hogy az illető mikor született, mennyi ideig élt, lejegyezhetik az emléktáblán található idézetet, szöveget, készíthetnek fotókat, akár szelfit is.

Ez egy kellemes, sétálós feladat lehet. Fontos, hogy a feladatlapot megfelelően kitöltsék.

Temetők, templomok, kegytárgyak

Az alcímben említett emlékek rengeteg történelmi információt hordoznak. Azonban nem ritka a diákok elutasító magatartása, ha felvetjük nekik, hogy meglátogatjuk a templomot történelemórán. Nyilván, mert nem értik az összefüggést. Ezért fontos az előzetes magyarázat, és a „tálalás”, vagyis, hogy felkeltsük diákjaink érdeklődését. Előzetesen nem árt nekik elmagyarázni, hogy milyen információkat hordoz egy-egy templom, mire utalhat mérete, korábbi méretei, milyen stílusban épült, ez milyen történelmi korszakra utal, tehát próbáljuk meg diákjaink figyelmét arra irányítani, hogy úgy tekintsenek egy templomra, mint egy történelmi forrásra, mely sokat elárul nekik a múltból. Figyeljük meg együtt, ha van rá

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

mód, mekkora volt a templom eredetileg, mikor bővítették, mire utal a bővítés (nyilván a népességnövekedésre).

Ha módunkban áll, kérjük meg a papot/lelkészt, hogy osszon meg velünk bizonyos információkat a templom történetével és a meglévő kegytárgyakkal kapcsolatosan, ezeket akár meg is tekinthetik a diákok.

Mehetünk eleve felkészülve, kérdőívvel. Hogy érdekesebb legyen a tevékenység, feloszthatjuk a munkát a diákok között, mindenki csak egy kérdést kap, melynek utána kell járnia, választ kell rá keresnie. Például: Mit ábrázol az oltárkép? Mi a harang felirata? Melyek a legrégebbi kegytárgyak? Hány férőhelyes a templom?

Miután visszatértünk az osztályba, megosztják egymással ezeket az információkat, ezáltal azt is gyakorolják, hogyan dolgozzanak önállóan és felelősségteljesen, kérdezzenek, keressenek választ a kérdéseikre. A gyakorlat végén írhatnak egy rövid visszajelzést a feladatról, és további javaslataikat, ötleteiket is elmondhatják.

A temetők is fontos információkat hordoznak, és jó terepgyakorlat lehet ez is a városuk iránt érdeklődő ifjú kutatóknak. Ide is érdemes felkészülten, kérdőívvel menni, annak érdekében, hogy tudjuk, mit keresünk. Margittán több temető is van, ezek közül kutatásaink helyszíne lehet a három régebbi: az Eger temető, a jelenlegi református temető és a zsidó temető. Az Eger temető a város legrégebbi temetője. Itt találhatóak a legrégebbi sírkövek és egy régi kápolna is a XIX. századból. Itt a diákok megkereshetik a legrégebbi sírkövet (egyes régi sírkövek a református templom udvarán találhatóak), megkereshetik, ki emeltette a kápolnát és mikor stb. A jelenlegi református temetőben van a német és a szovjet hősök sírja, ezeket is megtekinthetjük. A zsidó temetőben több alkalommal is voltunk már diákokkal, „*Iskola másképp*” héten vagy „*A zsidók története. A holokauszt*” c. választható tantárgy keretén belül. Erre már több alkalommal is sor került, a diákok szívesen vesznek részt az ilyen típusú tevékenységeken, már csak azért is, mert eltér a megszokottól. Amit megfigyeltünk a zsidó temetőben, hogy egyes feliratok magyarul, más feliratok héberül vannak. Egyes síremlékek a holokauszt idején elpusztult zsidóknak állítanak emléket. Megfigyeltük a zsidó kultúrában elterjedt kőkupacokat a sírokon, a jellegzetes ábrákat, mint a menóra vagy a Dávid-csillag. A margittai zsidó temetőben több száz sír van, melyből megállapítható a zsidó lakosság aránya, megfigyelhetjük az évszámokat, több évszám nem a keresztény, hanem a zsidó időszámítás szerint van feltüntetve, de van, amelyiken mindkettő szerepel, így kiszámíthatjuk a különbséget a keresztény és a zsidó időszámítás között.

Az a tapasztalatom az effajta sétákon, hogy a diákoknak rengeteg kérdésük van, érdekli őket a város múltja. Fényképeken is megörökítettük ezt az órát. A zsidó temetőt egyébként gondozzák, és az innen elszármazott zsidók, vagy azok gyerekei, unokái évente visszajárnak Margittára.

Családi fotók, levelek, képeslapok

Mivel a családtörténet is a helytörténet része, ezt is beleszőhetjük ebbe a tantárgyba, hiszen az emberek szerves részei egy településnek, ők alakítják olyanná, amilyen. Nagyban hozzájárulnak a város lelkületéhez, hangulatához, imázsához.

Nyilván ezzel a tevékenységgel nem az a cél, hogy bárkinek is a személyes dolgaiba üssük az orrunkat. Azonban előfordulhat, hogy akadnak egyes családoknál olyan régi levelezések a háborús időszakokból, vagy esetleg képeslapok a régi Margittáról, melyeket szívesen megosztanak. A családi fotók is sok hasznos információt hordoznak a korszakról,

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

melyben készültek. Vezessük rá a diákokat, hogy ezekre is olyan szemmel tekintsenek, mint a kutatók, keressék benne az azon túlmenő információt is, hogy milyen sapkája volt az öcsikének. Tudatosítsuk a tanulóknak, hogy a családi fényképek fontos történelmi források, hiteles korrajzok, hiszen sok esetben utcákat, városrészeket is ábrázolnak, melyek esetleg ma már egészen másképp néznek ki. Megtudhatjuk belőle, hogy milyen lakberendezési stílusok voltak, milyen volt a korabeli öltözködés, miket ettek, milyen karácsonyfát díszítettek, milyen autókra jártak, hogy nézett ki egy-egy park, milyen volt régen a strand.

Nem is föltétlenül az a cél, hogy ezeket a családi fényképeket, leveleket elhozzák a diákok az iskolába, sokkal inkább az, hogy előszedjék otthon a mama vagy a nagymama bonbonos dobozát, melyben a megsárgult levelek, üdvözetek, képek vannak, és belenézzenek, beleolvassanak családjuk múltjába. Talán kedvet kapnak, hogy felkutassák családfájukat, megkeressék rokonaikat, kipróbáljanak egy, a nagyszülők füzetében leírt receptet.

Nagyapa mesélte...

Egyik legérdekesebb része a családtörténeteknek, amikor az idősebb családtagjaink ifjúságukról mesélnek. Alig van olyan család, ahol ne lenne egy világháborús, vagy a kommunizmus idejéből származó történet. Bátorítsuk diákjainkat, hogy hallgassák meg az idős emberek mondanivalóját, és amennyiben lehetséges, rögzítsék a hallottakat. Számtalan eset van, amikor a mesélő sajnálatos módon jobblétre szenderül, és a fontos történet feledésbe ment, a családtagok is elfelejtik. Lehetséges, hogy a történetnek csupán családtörténelmi jelentősége van, de akkor is képet mutat egy bizonyos korról, hangulatról.

Amennyiben háborús vagy a kommunizmusban meghurcoltak történetei kerülnek elő, nem árt utánanézni a történet hitelességének, ugyanis sajnálatos módon az is megtörténik, hogy a sok év távlatából már nem emlékszik jól az illető az eseményre, vagy szándékosan az események középpontjába helyezi magát. Nem árt, ha erre is felkészítjük diákjainkat, hogy kellő diplomáciával kezeljék az ilyen helyzeteket. Nyilván ennek akkor van nagyobb jelentősége, ha a tanuló komoly kutatásba kezd, versenyen vagy konferencián szeretné bemutatni a hallottakat. Ebben az esetben mindenképpen nézzünk utána a történelmi háttérnek, ellenőrizzük az információkat, ha van rá lehetőségünk, vessük össze hasonló visszaemlékezésekkel, próbáljunk tárgyi bizonyítékokat szerezni, mint pl. képek, levelek, érdemrendek, egyéb dokumentumok.

Néha olyan történetek is előkerülnek, melyekben a nagyszülőknek nem éppen pozitív szerepe van. A diákok nem szívesen beszélnek erről, nem is kell. Ha mégis felszínre kerül egy-egy ilyen történet, ilyenkor megmagyarázhatjuk a diáknak, hogy ő nem felelős a felmenőiért, és ne ítélkezzen, mert nem lehet tudni, hogy került abba a helyzetbe az illető.

Kirándulás, testvérvárosok, megemlékezések

A tanulmányi kirándulás egyik legkellemesebb része az oktatásnak. Azonban, ha helytörténetről van szó, akkor esetleg a városnézés jöhet szóba, de utazhatunk is. Például a közeli településre, vonattal. Van olyan diák, aki szinte soha nem utazik vonaton. Kirándulhatunk akár a Berettyó forrásához, vagy a közeli hegyekbe. Megnézhetjük a környék nevezetességeit, mint az ottománi udvarházat, a szalacsi pincésort, a vedresábrányi Árpád-kori román stílusú templomot, a monostorosábrányi premontrei kolostor maradványait, a székelyhídi Zólyomi várat. Ezek 20 km-es körzetben vannak, könnyen megközelíthetők. Ellátogathatunk olyan múzeumokba, ahol a Margittán talált ókori leleteket őrzik.

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

Margitta esetében hosszabb kirándulást is tervezhetünk, például ellátogathatunk Ausztriába, a mölki apátságba, megnézni, hogyan élnek a bencés szerzetesek, akik egykor Margitta birtokosai voltak.

Amennyiben diákjaink testvértelepülésre kirándulnak, vagy testvériskolával találkoznak, bemutathatják városukat egy PowerPointos előadás keretén belül.

Évente szervez iskolánk megemlékezést Horváth Imre költő születésének évfordulóján. Ilyenkor megkoszorúzzák a költő szülőházának falán található emléktáblát, és verseit szavalják. Ilyen típusú megemlékezéseket lehet más hírességek évfordulóján is szervezni, kimenni az emléktáblához, és egy szál virágot elhelyezni. Továbbá az is megemlékezés számba megy, ha megtekintünk egy olyan filmet, melynek zenéjét a margittai születésű Ákom Lajos szerezte.

Margitta, a sárkányok és szentek földje – helyi legendák

Minden városnak, falunak vannak helyi legendái, történetei. Fontos, hogy ezeket is megismerjék diákjaink. Margitta esetében is több legendát ismerünk.

Egyik legfontosabb a margittai Margit-legenda, mely szerint Margitta a nevét egy Margit nevű főúri leányról kapta. A történet folytatása szerint ez a bizonyos Margit öngyilkos lett, miután szülei megtiltották neki, hogy egy rangján aluli legényhez menjen feleségül.

Egy másik helyi legenda, hogy a város a nevét Szent Margitról kapta, ami nem is olyan valószínűtlen, annál is inkább, mert a város védőszentje bizonyíthatóan Antiókiai Szent Margit. Az ő egyik attribútuma a sárkány. Margitta első pecsétjén is sárkány található, az első birtokosok, a Lackfiak címere, egy helyi legenda szerint azonban a környékbeli mocsarakban egy krokodil vagy sárkány tanyázott valaha.

Egy másik helyi legenda a Bábi halma nevű dombhoz köthető, ahol gyilkosság történt. Különböző legendák keringtek a zsidók kincseiről, ezt egyesek el is hitték, és feldúlták az Auschwitzba deportált zsidók házait.

Egy másik történet Margittán, hogy a református templomot és az egykori kastélyt alagút kötötte össze, hogy a templom alagsorában kincseket őriztek, és hogy az egész város alatt összefüggő alagútrendszer húzódik.

Azt is beszélik, hogy Petőfi vándorszínészként Margittán is fellépett, hogy járt itt Bem József, a szabadságharc idején.

A legenda az legenda. Szükséges azért, hogy a helyi öntudatot erősítse.

Különbséget kell tenni a legendák és a valóság között, azonban a helyi legendákat, mondákat, meséket is ismerni kell, éppen úgy, mint a hagyományokat, hiedelmeket vagy szokásokat.

Projekt módszer, bemutató

A projekt módszer bemutatását dr. Illés Valér szavaival kezdeném: „A projekt módszer segítségével az egyik legnehezebb feladatunk válik lehetségessé: felkelthetjük a diákok érdeklődését, beindítva vagy éppen fokozva intellektuális kíváncsiságukat, ösztönözhetjük önálló felelősségvállalásra, önálló tanulási célok kitűzésére és azok megvalósítására irányuló erőfeszítéseiket. Eközben megváltozhat a tanulók tudáshoz és tanuláshoz való viszonya, sikereket és közös élményeket szereznek, önbecsülésük és önismeretük magasabb szintre léphet”.¹

Előszeretettel alkalmazom ezt a módszert a hagyományos történelemórákon is. A projekt módszer eredménye lehet egy PowerPointos bemutató vagy egy portfólió

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

összeállítása is. Helytörténet tanításánál igencsak hasznos módszer, mert valóban a diákok kreativitását, előadó képességét fejleszti. Alkalmazhatjuk egyénileg is, de az a tapasztalatom, hogy a diákok szívesebben dolgoznak párban vagy csapatban. Csapatmunkánál ugyanakkor figyelni kell a csapat összetételére is, legyenek benne jó és kevésbé jó képességű diákok. Arra is figyeljünk, hogy mindenkinek jusson megfelelő tevékenység a csapatban, így mindenkinek lesz sikerélménye.

A PowerPointos bemutató esetén magyarázzuk meg diákjainknak, hogy milyen hosszú legyen egy előadás (általában 10 perc). A képkockák a beszéd sorrendjében, logikusan kövessék egymást, ne vágjanak, vagy írjanak bele hosszú szövegeket, inkább képeket, térképeket, idézeteket mutassanak, és arról beszéljenek. Jegyzetük lehet, de az előadás ne legyen felolvasás jellegű, beszéljenek hangsúlyosan, hangosan.

A portfólió is lehet a projektmódszer eredménye. A diákok ezt készíthetik egyénileg, de legtöbbször ketten. Az általuk kiválasztott, vagy a tanár által megszabott témában anyagot gyűjtenek, és ezeket meghatározott sorrendben egy mappába helyezik. Ha ezt a feladatot adjuk fel diákjainknak, figyeljünk arra, hogy legyen elég idejük elkészíteni. Feladhatjuk a témát a félév elején, és a félév végén kérjük számon. Időnként emlékeztessük őket rá, kérdezzük meg, hogyan haladnak, vannak-e nehézségeik, figyelmeztessük őket a határidő fontosságára.

A projektmódszer lehet egy plakát elkészítése és bemutatása is hasonló a PowerPointos bemutatóhoz, csak itt a technikai háttér más.

Szimuláció, dramatizálás

Ha történelmet, helytörténetet tanítunk, szinte adja magát ez a fajta tevékenység, hiszen annyi mindent el lehet játszani, be lehet mutatni, gondoljuk csak a március 15-ei ünnepekre. Azonban a dramatizálás fogalma túlmutat ezen, a legtöbb ilyen típusú tevékenység az empátiát fejleszti, ami egyébként is a történelem tanításának a lényege, hogy a diák legyen toleráns a különféle kultúrákkal szemben.

Született már olyan ötletünk, melyben a Váradi Regestrumban említett esetet szeretnénk volna – egy jelenet kapcsán – bemutatni. Lehet azonban egyszerűbb feladatokat is alkalmazni. Például, hogy a diákok írjanak és adjanak elő egy párbeszédet Wesselényi és a Csáky grófnő között, vagy egy vásári jelenetet mutassanak be, esetleg „reklámszöveget” írjanak egy középkori portékának, vagy mutassák be a középkori divatot. Feldolgozhatják valamelyik helyi legendát is, rövid, humoros jelenetek formájában.

Számtalan ilyen jellegű feladattal tarkíthatjuk a történelemórákat.

Tanösvény, idegenvezetés, és szórólapok készítése

Egyike az érdekes és hasznos tanulási módszereknek, és arra is jó, ha iskolánkba testvériskolákból, testvérvárosokból, vagy akár a „Határtalanul” program keretében érkeznek diákok, végigvigyük őket a tanösvényen, és máris képet kapnak Margitta történetéről. A tanösvény megtervezése, a feladatok összeállítása egy időigényes feladat, továbbá szükséges hozzá egy feladatlap, vagy akár egy munkafüzet, ebben az esetben bevonhatjuk a biológia, földrajz, irodalom és egyéb szakos kollégákat is. Nyilván, ha a történelmi részt nézzük, akkor érdemes a város legrégebbi részén elkezdni a sétát, ami esetünkben a református templom, a város központi részén. Mindenképpen belefoglalhatjuk a régi, középkorban már meglévő városszerkezetet és utcaneveket, az egykori vásárteret, esetleg a Kálvária-hegyet, az emlékműveket, köztéri szobrokat stb.

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

A diákok is készíthetnek tanév végi feladatként egy útvonaltervet, melyen a fontos helyeket és dolgokat tüntetik fel, mintegy idegenvezetőként, a városba látogató ismerőseik számára. Ugyanakkor szórólapot is lehet készíteni, melyen röviden felvázolják a város történetét, képekkel, térképekkel illusztrálják.

Versenyek

Nagy örömmre egyes országos versenyek előszeretettel foglalkoznak helytörténeti témákkal. Ezeket rendszeresen részt veszünk, több-kevesebb sikerrel, de a lényeg nem is ez. Persze, örülünk az eredménynek, a diák is örül, a szülei is, az igazgató is. Mégis, fontosabb a versenyt és a nyereményt megelőző felkészülés, kutatás, tanulás. Ha a gyerek ráhangolódik egy témára, ráérez a kutatás ízére, már nyert ügyünk van, ami a helytörténet iránti érdeklődését illeti.

Egyik ilyen verseny, melyre helytörténeti témákkal jelentkeztünk a *TUDOK*, vagyis a Tudományos Diákkörök Országos Konferenciája, illetve ennek regionális döntője, például Erdélyben a *TUDEK*, ahol eddig több témát is feldolgoztunk, nem csak margittai témákat, de szintén helytörténeti jellegűeket. Egyik ilyen volt az albsi templom története, másik diákunk egy szovjet fogságba esett katona hazaküldött leveleit dolgozta fel, de bemutattuk már Margitta és Bogyoszló monográfiáját is. Érszöllős egyháztörténete is jelen volt a *TUDEK*-en, és beszéltünk a vedresábrányi Árpád-kori templomról is.

Egy másik verseny, melynek kapcsán szintén fel lehet dolgozni helytörténeti témákat, a *Varadinum*, melyre a Kárpát-medence majd minden részéről érkeznek versenyzők. Ezen a versenyen bemutattuk Bem József történetét, mint legendát, miszerint Margittán is járt a szabadságharc idején. Diákjaim interjút készítettek egy, a kommunizmusban meghurcolt, munkatáborot megjárt lelkésszel, akit az 1956-os forradalom idején rejtegetett versekért ítélték kényszermunkára, és a Duna-deltába küldtek.

Ugyancsak helytörténeti vonatkozású az *Időutazók* c. verseny, szintén Erdélyben, melynek kapcsán bemutatták diákjaim a kommunista átépítést Margittán, az '56-os megemlékezéseinket, valamint a megemlékezésekről írt újságcikkeket.

Ezek a versenyek olyan diákokat mozgatnak meg elsősorban, akik az átlagnál jobban érdeklődnek lakóhelyük története iránt, és nem utolsósorban plusz erőfeszítésekre hajlandóak, mivel ezek a kutatások nagyon komoly kitartást és hozzáállást kívánnak. Tapasztalatom szerint a diákok, akik ilyen versenyekre jelentkeznek, szívesen csinálják, azonban vannak nehézségek, süket fülek, viták, és be nem tartott határidők. Ennek ellenére mindig a végére érünk a feladatnak. Hagyjuk őket kibontakozni, mutassuk meg, hogyan kell helytörténetet kutatni, akár a fentebb bemutatott kérdőívet is lehet ehhez használni, semmiképp ne írjunk tanulmányokat helyettük.

Meggyőződésem, hogy a versenyekre való felkészülés is nagyon sokat segít a diákoknak a későbbiekben is. Megtanulják beosztani az idejüket, megtanulnak tanulni, megtanulnak fogalmazni, beszédképességük is fejlődik, megtanulnak méltósággal veszíteni, ha olyan helyzet áll elő, és megtanulnak nyerni is úgy, hogy közben szerények maradnak, vagyis a verseny olyan helyzetekre is felkészíti őket, melyekkel a jövőben, az iskolán kívül, a mindennapokban is találkozhatnak majd.

Nekem nyolc... városunk 800 éve

Ezzel a címmel tartottunk konferenciát iskolánkban. A konferencia részeként történelmi előadások, versek hangzottak el, a diákok plakátokat is készítettek, margittai költők verseit

Zatoschil Ballai Zsuzsa: A helytörténet tanítása választható tantárgyként

I. rész: Módszerek, tevékenységek

szavalták, bemutatták egyes volt margittai tanárok pályafutását, életrajzát. A konferencián a tanárok és diákok is tartottak bemutatókat.

Elsőként a diákok szavaltak el egy Horváth Imre verset, „*Margittai tarisznya*” címmel, majd köszöntöttük a közönséget, mely diákokból állt. A bevezetőben kitértünk a város első írásos említésére, mert ennek kapcsán született meg az ötlet, hogy meg kellene emlékezni az iskolában Margittának eme jelentős momentumáról. Beszéltem a Várad Regestrumban található bejegyzésről, melyben Margittát megemlíti, egy nem túl öröndetes eset kapcsán, valamint arról a tényről, hogy történelmi szempontból lényeges az információ, mivel tudunkra adja, hogy a település ekkor már létezett. Beszéltem a később kapott vásártartási jogról, valamint a periódusról, amelyben Margittát először említik.

Ezt követően a meghívott előadók tartottak előadást, akik korábban a Horváth János Elméleti Líceum tanulói voltak, jelenleg mester szakos egyetemi hallgatók Kolozsváron, a Babes-Bolyai Tudományegyetemen, mindketten régészetet végeznek.

Kócza Richárd egyetemi hallgató előadásában a Margittán és környékén talált bronzkori leletekről beszélt, majd a líceumos diákok bemutatták a plakátokat, melyeket Margittáról készítettek. A plakátokon megelevenedett a város múltja, ugyanis egyes plakátokon városunk híres szülőiteit, mint például Horváth Jánost, Horváth Imrét, Duka Jánost, Ákom Lajost és a régi épületeket mutattak be. Volt olyan plakát is, amely a Margittán még látható szecessziós épületek díszítését örökítette meg. Ezeket a képeket a diákok készítették. Mások a margittai ős szépségét kapták lencsevégre, és mutatták be.

Ezek után Szilágyi Orsolya, aki szintén iskolánk tanulója volt, nagyapja szovjet fogságának állított emléket egy rövid bemutatóval. A nagyapja 1944-ben esett orosz hadifogságba, hazaküldött leveleiből készült a dolgozat. Két, szintén margittai költő verseinek szavala között elhangzott egy harmadik történelmi előadás is, melynek témája „*A kommunizmus és annak hatásai Margittán*” volt. Ezúttal iskolánk egy X. osztályos diákja, Major Ottó készült egy bemutatóval. A megemlékezés kötetlen beszélgetéssel zárult.

A továbbiakban szeretnénk ezt a konferenciasorozatot folytatni, évente egy alkalommal margittai témákat mutatnának be tanárok és diákok vegyesen. Természetesen meghívottakat is tervezünk minden alkalomra, akik lehetnek akár volt margittai diákok, akik történelmet tanulnak, de nem kizárólag, ugyanis arra gondoltam, hogy ebbe a konferenciába be lehet vonni más szakos tanárokat is, akik a diákokkal együtt például a margittai élővilágot, Margitta földrajzát, éghajlatát mutatják be. Ezen kívül meghívunk történészeket is, akik Margittát és környékét kutatták vagy kutatják.

Minden alkalommal kiválasztjuk néhány margittai költő versét, melyeket elszavalnak a diákok, és ugyancsak megtartjuk a plakátkészítés hagyományát is. Idővel, ha elegendő anyag lesz hozzá, a konferenciát egy kiállítással is lehet majd társítani, melyen régi fényképeket, használati tárgyakat, maketteket, egyéb eszközöket mutatunk majd be. Egy másik tevékenység, melyet szintén belefoglalhatunk akár ebbe a nagyobb szabású rendezvénybe is, hogy a diákok saját osztálytermük névadóját mutassák be, ugyanis a mi iskolánkban minden líceumi tanteremnek neve van, a legtöbb Margittai hírességekről, vagy régi tanárokról van elnevezve.

Természetesen ez egy összetett tevékenység, hiszen a szervezésen túl a diákok felkészítése, meghívások lebonyolítása, a sorrend összeállítása, kutatás, mind-mind hozzátartoznak. Ezért is szerveztük az iskolahétre, mert ez nem egy tanóraba illeszthető tevékenység.

Összegzés

Szép, szép, bólogathatnának erre a sok ötletre a kollégák, és valószínűleg én magam is, ha más tollából olvasnám, de hogyan táblázzunk be ennyi tevékenységet egy heti egy óras tantárgyba? Nyilván nem kell mindent alkalmazni, nem is lehet. Én magam valószínűleg évekig használni fogom ezt a rengeteg ötletet, amit ide leírtam. Diákjaink temperamentumának, képességeinek, készségeinek megfelelően válogassunk össze módszereket és tevékenységeket. Természetesen egyéb ötleteket, tevékenységeket is lehet alkalmazni, a lényeg, hogy keltsük fel a diákok figyelmét.

Van olyan tevékenység, amellyel nem lehet hibázni, és van olyan tevékenység, vagy feladat, melyet nem tudunk akárkivel elvégezni. Minden esetben azt tartsuk szem előtt, hogy az egyensúlyt megtaláljuk az aktívabb és a passzívabb órák között, figyeljünk arra, hogy ne legyen túl sok, vagy túl kevés a tevékenység.

Végül, azt is tartsuk szem előtt, hogy ez egy választható tantárgy, nem érdemes a diákokat nagyon nehéz tesztekkel gyötörni, ami korántsem jelenti azt, hogy ne legyenek elvárásaink. Az is jó, ha a tevékenységeknek nyoma marad, akár a gyerekek füzetében, akár egy portfólió, egy bemutató, plakát vagy kisfilm formájában.

Ugyanakkor fontos kompetenciafejlesztő órák lehetnek ezek, akár csak a hagyományos történelemórák. Egy másik fontos dolog, és lehet, hogy ezzel kellett volna kezdenem, hogy a diákokat vezessük rá, hogy a történelem tanítása nem azonos a végtelen hosszú vázlatok lediktálásával, hanem annál jóval több. Tanítsuk meg őket a történelem gyakorlati részére, hogy járjanak nyitott szemmel a világban, vegyék észre a körülöttük zajló folyamatokat, és ismerjenek rá a múlt lenyomataira, bárhol járnak.

IRODALOM

- FALUS Katalin – FÖLDES Petra – VAJNAI Viktória (2012): *Kulcskompetenciák komplex fejlesztése*. OFI, Budapest.
- KANDRA Kabos (1898): *Várad Regestrum*. Szent István Társulat, Budapest: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Books_03_MagyarKozepkor_0167_Varadi_Regestrum_751/?pg=0&layout=s (Letöltés: 2019. jan. 8.)
- Horváth Krisztina (2009): *Helytörténet. Lakóhelyünk az iskola*. Modul. PTE – KE: http://modszerver.babits.pte.hu/wp-content/pdf/szakmodszertan/Horvath_Krisztina.pdf (Letöltés: 2019. jan. 8.)
- Tanárok e-kompetenciái a kétnyelvű iskolákban projekt (Szlovénia, Muravidék. Projektvezető: dr. Kovács Attila): A tatárjárás folyamata: http://www.e-kompetencia.si/egradiva/mad_zgo/04/a_tatjrs_folyamata.html (Letöltés: 2019. jan. 8.)
- ILLÉS Valér: A projektmódszerről röviden: <http://www.okm.gov.hu/amieuropank/roviden.html> (Letöltés: 2019. jan. 8.)

JEGYZETEK

¹ ILLÉS Valér: A projektmódszerről röviden: <http://www.okm.gov.hu/amieuropank/roviden.html> (Letöltés: 2019. jan. 8.)